

**КОНФЛІКТОГЕННИЙ ХАРАКТЕР РОМАНУ
Р. СТВЕНСОНА «ХИМЕРНА ПРИГОДА
З ДОКТОРОМ ДЖЕКІЛОМ ТА МІСТЕРОМ ГАЙДОМ»**

Олена Цетнар,

здобувачка освітньо-професійного ступеня

«фаховий молодший бакалавр»,

спеціальність 241 Готельно-ресторанна справа,

Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола

Науковий керівник –

кандидат наук із соціальних комунікацій,

доцент кафедри журналістики

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

Галина Синоруб

Дослідження природи зовнішніх і внутрішніх конфліктів є предметом наукових розвідок фахівців у галузі конфліктології, психології, соціології, політології, тощо. Вивченню зовнішніх конфліктів у суспільному контексті присвячені праці Курта Левіна, Ліндсі О'Рурк, Філіпа Сандса, Єви Беллінгер. Конфліктогенні чинники у міжнародних відносинах досліджували Кеннет Волц, Йоган Гальтунг, Ханс Моргенталь, Кеннет Уолц. Причини, форми, стратегії вирішення зовнішніх і внутрішніх конфліктів відображені у роботах зарубіжних учених Мері Паркер Фоллет, Томаса Кілмана, Томаса Крейга, Пітера Друкера, Маршалла Розенберга, Гейра Хофстеде та українських науковців – Віктора Петренка, Олени Чалої, Валерія Казакова та ін.

Конфлікт – це зіткнення протилежних цілей, інтересів, думок та позицій людей у процесі спілкування [3, с.23]. Термін «зовнішній конфлікт» розглядається як зіткнення сторін, які мають різні напрямки інтересів, цілей, позицій, думок [2, с. 2]. Внутрішній конфлікт – конфлікт бажань людини, її можливостей і потреб [5, с. 8].

Внутрішні та зовнішні конфлікти були і залишаються не лише предметом дослідження суспільних наук, але й галузі світового мистецтва [1, с. 266]. Для аналізу внутрішніх та зовнішніх конфліктів у літературному дискурсі ми обрали легендарний

«чорний роман» Роберта Л. Стівенсона «Химерна пригода доктора Джекіла та містера Гайда». У дослідженні опиратимемося на оригінальний твір, а також дві екранізації роману – фільм 1931 року та серіал «Якось у казці». Внутрішній конфлікт показаний автором саме в існуванні двох різних персонажів – доктора Генрі та Едварда Гайда – його альтер-его.

Персонаж Гайд виступає повною протилежністю Джекіла. І якщо Джекіл – світла людина, шанований чоловік, якого люблять та поважають друзі, то Гайд – особа, яка самим лише своїм виглядом викликає нудьгу до життя, відразу та ненависть, хоча насправді вони є однією людиною. Стівенсон не просто фігурально розділяє персонажів, даючи їм різні характери. Джекіл і Гайд мають кардинально різну зовнішність, вік, місце проживання. Такий прийом відразу викликає у читача діаметрально протилежні емоції під час ознайомлення з романом. У книзі автор описує події, які привели до роздвоєння Джекіла. Причиною виникнення внутрішньо-особистісного конфлікту є те, що герой займав високе становище в суспільстві, проте розваги, якими він захоплювався, могли привести до втрати статусу. Джекіл почав приховувати свої «низькі» захоплення. *«Я водночас жив високими прагненнями й сягав глибин занепаду в гріхах»* [4, с.72]. Проте обидві його половини були цілком щирими. І тоді у нього з'явилась думка: кожна людина містить у собі не одну істоту, а дві. І якщо розділити їх, то обидві вони позбудуться того, що робить їх нестерпними. Тобто, світла половина не буде картати себе за погані вчинки, а темна зможе робити, що захоче. Як бачимо, усвідомлення складності й суперечності внутрішнього світу, мінливості власних бажань, прагнень і домагань стало полем для виникнення внутрішньо-особистісного конфлікту. Найбільша увага приділяється показу двоякості людської натури та внутрішнім протиріччям Джекіла, які стають спочатку причиною створення Гайда, а потім і смерті головних героїв.

У фільмі «Доктор Джекіл та містер Гайд» 1931 року Джекіл виступає уже в менш ідеальному амплуа. Крім цього, екранізований Джекіл більш наполегливо і явно доводить свою точку зору про те, що якщо відділити темну сутність людини, то не буде

усього того поганого, що трапляється у їхньому суспільстві. У фільмі чітко проявляється поведінка Гайда (схильність до насильства), що призводить до багатьох конфліктів. Навіть світлі почуття Джекіла не можуть зупинити його темну натуру. Фільм демонструє більшу кількість зовнішніх конфліктів, ніж було у книзі, при чому не лише з Гайдом. Екранізований Джекіл також далекий від еталону терпимості та стриманості показаний більше як конфліктна особистість, ніж як виважена та прагматична людина.

Якщо в книзі та фільмі Джекіл і Гайд символізують внутрішній конфлікт людини і не з'являються разом у кадрі, то серіал «Якось у казці» переносить історію в зовсім іншу площину. З самого початку Джекіл і Гайд показано у повній протилежності до першоджерела. Якщо в книзі Джекіл був міцної статури, а Гайд – кучим, то в серіалі «Якось у казці» доктор з'являється в образі кволого клішованого «ботаніка», який завжди вступає у конфронтацію з головними героями. Аудиторії показують двох абсолютно різних персонажів. Джекіл намагається усвідомити внутрішні протиріччя й розв'язати їх. Відповідно, в сюжеті прослідковується конкуренція, що є ознакою зовнішнього конфлікту.

Отож, персонажів Джекіла і Гайда можна сміливо назвати класичним уособленням «внутрішнього конфлікту», а їхнє переосмислення в екранізаціях, зміна декорацій, перенесення з вікторіанської Англії книги в сучасний світ серіалу допомагає поглянути на висвітлені події під різним кутом. Аналіз роману передбачав детальний аналіз ключових епізодів (образів, ілюстрацій тощо), цілісне відтворення розвитку основних конфліктів, характерів, ідей та прогнозування виявлення оцінного ставлення аудиторії до контенту.

Список використаних джерел

1. Домаранський О.О., Помиткін С. О., Ягупов В.В. Психологія конфлікту. Державний економіко-технологічний університет транспорту, Київ 2008. URL: https://lib.iitta.gov.ua/3938/1_doc.pdf
2. Конфлікти. URL: <https://politologia-rdgu.rv.ua/images/school/t4.pdf>
3. Петрінко В. Конфліктологія. Ужгородський національний уні-

верситет, 2020. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31879>

4. Стівенсон Р.Л. «Химерна пригода з доктором Джекілом і містером Гайдом» Фоліо 2020 ISBN: 978-966-03-8672-3.

5. Чала О.А. Внутрішньоособистісний конфлікт як психологічний феномен. Київський університет ім. Бориса Грінченка, 2013. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1294/1/E_CHALA_APP_IS_IPSP.pdf